

Læreplan i antikkens språk og kultur - programfag i utdanningsprogram for studiespesialisering

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 11. april 2006 etter delegasjon i brev av 26. september 2005 fra Utdannings- og forskningsdepartementet med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra:.....

UTKAST

Formål

Latin er Norges eldste skolefag. Ingen andre språk har hatt en slik stor og langvarig betydning i vår del av verden som gresk og latin. Antikkens kultur har også virket inspirerende på mange kulturer gjennom flere tusen år og på ulike områder. I dag lever antikken både gjennom materielle vitnesbyrd som bygningskunst, kunstverk og bruksgjenstander og gjennom tro og tenkning som mytologi, religion og filosofi. Grunnlaget for naturvitenskapene og matematikk ble lagt i antikken, mens litterære sjangere som epos, lyrikk, tragedie, satire og andre ble utviklet i samme periode. Samtidig verdsatte man evnen til å uttrykke seg muntlig, ikke minst gjennom talekunsten – retorikken – som ble utviklet til et høyt nivå. Programfaget *Antikkens språk og kultur* skal være en inngangsport til denne rike språklige og kulturelle arven.

I antikken ble grunnlaget lagt for rettsvesen, politiske institusjoner og den kristne kirken. Ord som *politikk*, *demokrati*, *sivilisasjon*, *kultur* og *mobil* kommer av latin eller gresk. Programfaget skal bidra til å gi en forståelse av hvordan mennesker levde, tenkte og arbeidet i antikken, hvordan de uttrykte seg skriftlig og muntlig og hvordan de organiserte samfunnet. Programfaget skal gi mulighet til å lese tekster som er sentrale for vestlig og kristen kultur. På den måten kan antikkens språk og kultur bidra til å se dagens samfunn og språk i et videre perspektiv og gi den enkelte grunnlag for å forstå og ta del i den offentlige samfunnsdebatten.

Ord og ordelementer fra latin og gresk er til alle tider blitt lånt inn i moderne språk, både til det daglige ordforrådet og i vitenskapelig, kulturell og teknologisk fagterminologi. Det grammatiske systemet som ble utviklet i disse språkene, brukes i opplæring i moderne språk. Kompetanse i latin eller gresk kan derfor gi økt generell språkforståelse og et godt grunnlag for å lære andre språk som engelsk, spansk, italiensk og fransk. De klassiske språkene gresk og latin har stor overføringsverdi også til andre fagområder som historie, teologi, realfag og juridiske og samfunnsvitenskapelige fag. [Opplæringen skal oppøve til bevisst og selvstendig kritisk tenking i møte med ulike typer av kilder.](#)

Verken latin eller gammelgresk er morsmål for noen i dag. Opplæringen kan allikevel tilrettelegges praktisk. *Antikkens språk og kultur* kan bidra til utvikling av en bredt anvendbar kunnskap og gi personlig glede. Samtidig skal programfaget gjøre det mulig for den enkelte å tilegne seg en tradisjonsrik kompetanse – klassisk dannelselse – som grunnlag for livslang læring i studier, forskning, yrkesliv og fritid.

Struktur

Antikkens språk og kultur består av tre programfag: antikkens kultur, latin 1 eller gresk 1 og latin 2 eller gresk 2. Antikkens kultur kan tas alene eller i kombinasjon med latin 1 eller gresk 1. Latin 2 eller gresk 2 bygger på latin 1 eller gresk 1.

Programfagene er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål for. Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

I programfagene latin eller gresk er hovedområdene og kompetansemålene tilrettelagt uavhengig av hvilket av de to språkene det gis opplæring i.

Oversikt over hovedområder:

Programfag	Hovedområder		
Antikkens kultur	Gresk og romersk kultur	Språk--kunnskap	Antikken i dag
Latin 1 eller gresk 1	Gresk og romersk kultur	Språk--læring	Antikken i dag
Latin 2 eller gresk 2	Gresk og romersk kultur	Språk--læring	Antikken i dag

Hovedområder

Antikkens kultur

Gresk og romersk kultur

Hovedområdet dreier seg om hvordan mennesker i antikken organiserte sine samfunn, hvordan de formet omgivelsene, hva de tenkte, trodde og skrev, og hvordan de levde i hverdag og fest. Hovedområdet omfatter dagligliv, samfunnsklasser og politikk, og de åndelige og materielle vitnesbyrd som disse samfunnene skapte.

Språkkunnskap

Hovedområdet omfatter grunnleggende trekk ved gresk og latin, med utgangspunkt i språkernes alfabeter, lyder og tegn. Hovedområdet omfatter ordkunnskap - læren om ordenes opphav og betydning, og om hvordan ord dannes av ordelementer. I hovedområdet inngår også hvordan ord og ordelementer fra gresk og latin er blitt tatt i bruk i andre språk og i fagterminologi for en rekke fag. [Kildebruk og kildekritikk inngår i hovedområdet.](#)

Antikken i dag

Hovedområdet dreier seg om hvordan sider ved antikkens kultur blir fortolket og brukt på forskjellige måter. Hovedområdet omfatter kulturpåvirkning i vid forstand, men med spesiell vekt på samfunnsliv, livsførsel og arkitektur. I hovedområdet inngår også sitater og uttrykk som fortsatt brukes.

Latin 1 eller gresk 1

Gresk og romersk kultur

Hovedområdet dreier seg om hvordan mennesker i antikken organiserte sine samfunn, hvordan de formet omgivelsene, hva de tenkte, trodde og skrev, og hvordan de levde i hverdag og fest. Hovedområdet har vekt på historie, tallsystemer, kunst og kultur.

Språklæring

Hovedområdet omfatter oppbygning av et aktivt og passivt ordforråd, grunnleggende grammatikk og bruk av språket, inkludert muntlige ytringer, lesing, lytting og produksjon av tekster. I hovedområdet inngår forståelse av tekster på målspråket og oversettelse til norsk.

Antikken i dag

Hovedområdet omfatter antikkens innflytelse gjennom tidene innen områder som politikk, økonomi og samfunnsliv, arkitektur og kunst. I hovedområdet inngår ordkunnskap: læren om hvordan ord og ordelementer fra målspråket er blitt tatt i bruk i andre språk og i fagterminologi for en rekke fag. Dagens bruk av latinske uttrykk og sitater inngår også i hovedområdet.

Latin 2 eller gresk 2

Gresk og romersk kultur

Hovedområdet dreier seg om gresk eller romersk kunst og kultur med vekt på litteratur. Den romerske tidsregningen inngår også i hovedområdet.

Språklæring

Hovedområdet viderefører og utdyper innlæring av målspråket gjennom oppbygning og tilegnelse av et aktivt og passivt ordforråd og av språkets grunnleggende grammatikk. I hovedområdet inngår muntlig bruk av språket i enkle sammenhenger, tekstforståelse og oversettelse samt poesi og verslære.

Antikken i dag

Hovedområdet omfatter antikkens innflytelse innen områder som politikk, økonomi og samfunnsliv, litteratur, film og kunst. Hovedområdet utvider og utdyper temaer innenfor etymologi og orddanning.

Timetall

Timetallet er oppgitt i 60 minutters enheter:

Antikkens kultur: 140 årstimer

Latin 1 eller gresk 1: 140 årstimer

Latin 2 eller gresk 2: 140 årstimer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der hvor de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I antikkens språk og kultur forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i antikkens språk og kultur innebærer å uttale det klassiske språket: lese tekst høyt, bruke sitater og formulere enkle utsagn med den begrensning at de antikke språkene ikke er morsmål. Retorikk - veltalenhet er en viktig dimensjon ved faget.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i antikkens språk og kultur innebærer å presentere et fagområde skriftlig, å oversette tekst fra det klassiske språket og å kommentere teksten.

Å kunne lese i antikkens språk og kultur innebærer å avkode og forstå tekster på det antikke språket, og når det gjelder gresk, også ved bruk av et annet alfabet. Det innebærer også studiet av sjangrenes opphav i antikken og bruk i moderne litteratur av sitater og temaer hentet fra antikken.

Å kunne regne i antikkens språk og kultur innebærer å arbeide med fremmede tall og tallsystemer, mengder, størrelser og beløp på ulike måter samt at tallforståelsen settes inn i et historisk perspektiv.

Å kunne bruke digitale verktøy i antikkens språk og kultur innebærer å innhente og kritisk vurdere, bruke og oppgi kilder på en etterprøvbart måte ressurser fra internett og andre digitale medier. Språklæring, presentasjon, tekstlesing og annet arbeid med kulturelementene inngår i digitalt arbeid med faget.

Kompetansemål

Antikkens kultur

Gresk og romersk kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- diskutere politiske systemer i antikken
- formidle kunnskap om ulike former for privat og offentlig kommunikasjon med vekt på retorikk, skrift, arkitektur og mynter
- gjøre rede for festens funksjon i antikken og presentere en valgt fest
- gjøre rede for et tema fra gresk eller romersk hverdag
- gjøre rede for noen emner innen gresk og romersk mytologi
- presentere en tekst fra antikken
- presentere en valgt antikk kunstform

Språkkunnskap

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke de klassiske språkenes alfabeter, lyder og tegn
- bruke latinsk og gresk ordliste
- vise hvordan ord i gresk og latin er bygd opp
- identifisere ord og ordelementer fra gresk og latin i moderne språk
- gjøre rede for bruken av gresk og latin i fagterminologien i et valgt fag
- gjøre rede for utbredelsen av gresk og latin i antikken og for bruk av latin i senere epoker
- [innhente, vurdere og bruke kilder på en relevant og etterprøvbar måte](#)

Antikken i dag

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for antikke bygningselementer i nyere arkitektur
- sammenligne sider ved livsførsel og seksualitet i antikken med en valgt senere periode
- reflektere over samfunnsklasser og individets plass i antikken i forhold til i dag
- gi eksempler på bruk av latinske sitater i dag
- presentere noen eksempler på bruk av gresk og romersk mytologi i dag

Latin 1 eller gresk 1

Gresk og romersk kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- presentere en valgt periode eller hendelse i gresk eller romersk historie
- gjøre rede for de klassiske språkenes tallsystemer og regne om fra romertall til arabiske tall
- gjøre rede for et emne innen antikkens kunst og kultur

Antikken i dag

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- presentere et utvalgt emne som viser antikkens innflytelse på ettertiden
- sammenligne noen trekk fra dagliglivet i antikken med en valgt historisk periode
- forstå og gjengi noen uttrykk og sitater, med vekt på latin
- gjenkjenne og forklare noen ordelementer fra målspråket i norsk og et annet moderne språk

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forstå og bruke et grunnleggende ordforråd
- gjøre rede for bøyninger, ordklasser og setningslære
- lese høyt, lytte til og forstå tekst
- stille og besvare spørsmål muntlig ut fra formuleringer i kjent materiale
- oversette enkle tekster til norsk eller samisk ved hjelp av ordbok
- gjøre rede for orddannelse i målspråket

Latin 2 eller gresk 2

Gresk og romersk kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for den romerske kalenderen og dens betydning i antikken
- gjøre rede for og presentere et emne innen antikkens kunst og kultur
- gjøre rede for en tale og dens historiske og kulturelle kontekst
- gjøre rede for viktige trekk ved et antikt drama
- beskrive og sammenligne noen trekk ved gresk og romersk arkitektur og kunst

Antikken i dag

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for et emne innen etymologi og orddanningslære
- beskrive innflytelsen fra antikken på et litterært eller kunsthistorisk område, og presentere resultatene
- gjøre rede for påvirkningen fra antikken på fascismen i Italia
- sammenligne trekk ved idrett i antikken med idrett i dag
- gjøre rede for bruk av temaer fra antikken i litteratur og film

Språklæring

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forstå og bruke et variert ordforråd
- beherske de viktigste delene av setningslæren
- stille og besvare spørsmål muntlig ut fra innøvde formuleringer
- gjøre rede for noen trekk ved antikk poesi og verslære
- oversette enkle autentiske og tilrettelagte tekster ved hjelp av ordbok

Vurdering

Standpunktvurdering

Programfag	Ordning
Antikkens kultur	Elevene skal ha én standpunktkarakter.
Programfag	Ordning
Latin 1 eller Gresk 1	Elevene skal ha én standpunktkarakter.
Programfag	Ordning
Latin 2 eller Gresk 2	Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Eksamen for elever

Programfag	Ordning
Antikkens kultur	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Programfag	Ordning
Latin 1 eller Gresk 1	Elevene kan trekkes ut til muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Programfag	Ordning
Latin 2 eller Gresk 2	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eller muntlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Muntlig eksamen blir utarbeidet lokalt.

Eksamen for privatister

Programfag	Ordning
Antikkens kultur	Privatistene skal opp til muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Programfag	Ordning
Latin 1 eller Gresk 1	Privatistene skal opp til muntlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.
Programfag	Ordning
Latin 2 eller Gresk 2	Privatistene skal opp til skriftlig og muntlig eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Muntlig eksamen blir utarbeidet lokalt.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.